

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1893. Första Kammaren. N:o 31.

Lördagen den 22 april, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till delar af riksdagsbeslutet:

n:o 1, ingressen;

n:o 2, slutmeningen;

n:o 3, angående val af justitieombudsman och hans suppleant;

n:o 4, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksgäldskontoret;

n:o 5, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret i fråga om de af dem vidtagna åtgärder i afseende å uppförande af riksdags- och riksbankshus å Helgeandsholmen;

n:o 6, angående val af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret;

n:o 7, angående ändrad lydelse af § 6 regeringsformen;

n:o 8, angående ändrad lydelse af 102 och 140 §§ konkurslagen;

n:o 9, angående upphäfvande af frälsemäns rätt till särskildt forum;

n:o 10, angående ändrad lydelse af 105 § skiftesstadgan;

n:o 11, angående ändring i 7 kap. 3 § strafflagen;

n:o 12, angående ändrad lydelse af 1 kap. 1 § kyrkolagen;

n:o 13, angående prestedens utbytande mot ett löfte;

n:o 14, angående ändrad lydelse af 12 § utsökningslagen;

n:o 15, angående ändring i vissa delar af 22 kap. 6 och 7 §§ byggningsbalken;

n:o 16, angående ändrad lydelse af 4 och 11 §§ i förordningen angående patent den 16 maj 1884; samt

n:o 17, angående ändrad lydelse af 17 kap. 10 § handelsbalken.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag.

*Förslag till
ändrade
bestämmelser
om tiden för
lagtima riksdags
sammanträdande m. m.*

Föredrogs å nyo konstitutionsutskottets den 19 och 21 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 25, dels i anledning af väckt motion om ändring af gällande grundlagsbestämmelser i afseende å tiden för lagtima riksdags sammanträde, dels ock med förslag till ändrad lydelse af § 49 regeringsformen samt § 2, § 10, § 20, § 32 mom. 1, § 33, § 34, § 37 mom. 1 och § 45 riksdagsordningen.

Herr Bergius: Då de af utskottet föreslagna ändringar i vissa paragrafer af regeringsformen och riksdagsordningen delvis äro alldeles oberoende af hvarandra, får jag hemställa, att föredragningen först sker paragrafvis och att derefter utskottets hemställan föredrages.

Denna hemställan blef på gjord proposition bifallen.

Utskottets förslag till ändrad lydelse af § 49 regeringsformen.

Herr statsrådet friherre von Essen: Jag inser mer än väl den fördel, som skulle kunna vinnas genom att Riksdagen toge sin början en tidigare datum än hvad nu är fallet för att derigenom också åstadkomma ett tidigare slut, men anser mig skyldig att göra kamraren uppmärksam på de olägenheter, hvilka i afseende å statsregleringen skulle föranledas af att utsätta tiden för Riksdagens sammanträdande till den 8 januari.

Till en början torde alla känna, att det är nödvändigt, för att kunna uppgöra statsregleringen, att känna till en mycket vigtig inkomstpost, som alltid måste och bör komma under Riksdagens pröfning, och att veta huruvida större eller mindre del af densamma skall användas i den statsreglering, som uppgöres för kommande Riksdag, jag menar bankovinsten. Hvad denna beträffar, är förhållandet det, att man får kännedom om den, sedan finansministern har i särskildt bref till bankofullmäktige anhållit att de, när det kan ske, meddela uppgift om, huru stor bankovinsten för det förlutna året kan vara. I det fallet ber jag få upplysa derom, att under de år jag varit finansminister har det inträffat, att under 1889 lemnades de approximativa uppgifterna den 9 januari och de

exakta den 10 januari, 1890 lemnades de approximativa uppgifterna den 8 januari och de lades till grund för det årets statsverksproposition, år 1891 lemnades de exakta den 9 januari, 1892 de exakta den 9 och 1893 lemnades de approximativa den 9 januari, hvilka blefvo definitiva några dagar senare. Redan denna omständighet torde vara tillräcklig för att belysa frågan och visar att det är mycket svårt att utan kännedom om en så väsentlig inkomstpost uppgöra statsreglering.

*Förslag till
ändrade
bestämmelser
om tiden för
lagtima riksdags
sammanträdande m. m.*
(Forts.)

En annan omständighet är den, att det åligger statskontoret att den 15 december inkomma med inkomstberäkningen, och innan Kongl. Maj:t erhållit denna och hunnit granska den, kunna departementen icke inkomma med förslag till sina respektive budgeter, och finansdepartementet får således vänta till dess med uppgörandet af den inkomstberäkning, hvarpå de olika departementen sedan kunna grunda den utgiftsberäkning som för hvarje särskildt departement kan ifrågakomma, och sedan, då de olika departementen i detta fall uppgjort sina förslag, derom behöfver öfverläggas och slutligen skrivas inom hvarje särskildt departement, först då, sedan det blifvit bestämdt, huru stort belopp kan tillkomma hvarje departement, skall sammandrag göras inom finansdepartementet och finansplanen upprättas. Härför kan svärligen beräknas mindre än en månad, och i sådant fall, att Riksdagen skulle utsättas till den 8 januari, bör statskontoret åläggas att vara inne med sin inkomstberäkning en månad före den 8 januari, d. v. s. den 8 december, och jag torde ej behöfva framhålla, huru svårt det skulle blifva för statskontoret att grunda några verkliga fasta beräkningar om de blifvande inkomsterna för det budgetår, som är i fråga, då man har en så osäker utsigt för att kunna beräkna inkomsterna för det löpande året, hvarpå framtida beräkningar måste grunda sig.

En annan sak, som i detta afseende är ganska vigtig att beakta, är att Riksdagen har skäl till att begära få veta, huru budgeten för det sistgångna året ställer sig eller för året näst före det, då Riksdagen sammanträder.

Det har, så vidt jag minnes rätt, sedan år 1880 varit brukligt att i budgeten, som framlägges för Riksdagen, icke använda något öfverskott annat än för det år, som förlupit näst före det sist förflutna. Således har det öfverskott, som för det sista året förekommit, ej ingått i beräkningen att användas till denna budget. Men många skäl kunna tala för, och omständigheter förefinnas, som göra det önskvärdt att använda äfven sådana öfverskott, och det är då mycket ovisst och svårt att ens approximativt göra dessa beräkningar, då det skall ske så tidigt. Detta öfverskott eller den vinst, som uppkommer för det sistförflutna året, är beräknadt på de uppgifter, som embetsverken lemna, och som visserligen med den snabbhet i kommunikationer som nu är rådande kunna åstadkommas t. ex. vid tullen redan den 2 januari, vid de öfriga embetsverken den 3—6 januari. Men först sedan dessa kommit in till Kongl. Maj:t och man gjort

*Förslag till
ändrade
bestämmelser
om tiden för
lagtima riksdags samman-
trädande m. m.*

(Forts.)

sammandrag deröfver, kan man se, huru stort öfverskott eller huru stor brist som uppstår.

Då brist uppstår för det sistförflutna året, anses det vara med god ordning öfverensstämmande, att densamma upptages i beräkningen och täckes i det förslag till budget, hvilket uppgöres för följande året, och detta har skett t. ex. i år. Jag tror, att Riksdagen finner det önskvärdt att, när en sådan brist uppstår, man bereder tillfälle att täcka den redan det påföljande året och ej hänger öfver med den till framtiden. Dessa omständigheter torde mana till någon försigtighet, innan man beslutar sig för en så väsentlig ändring som den här föreslagna i afseende på tiden för Riksdagens öppnande.

Den sista konselj, som hålles i och för statsverkspropositionens uppgörande, har pläгат vara den 11 eller 12 januari, det är sent nog för att få propositionen färdig till den 15, d. v. s. den behöfver dock ej ligga på Riksdagens bord den dagen, utan först när Riksdagens öppnande försiggått. Skulle nu en sådan förändring som denna ske, så måste nämnda konselj hållas den 4 eller 5 januari, hvilket möter alla de svårigheter jag nyss framhållit.

Såsom en bisak kan jag nämna, att jultiden kommer att blifva den svåraste arbetstiden under hela året. Den är det redan nu för finansdepartementet, men då komma alla de, hvilka inom departementena hafva att syssla med statsregleringen, att få arbeta strängast under jultiden — och detta är kanske något hårdt. Jag har ej något vidare att tillägga utan har blott velat lemna kammaren dessa upplysningar.

Herr Nyström: Då jag i den isolerade ställning, jag inom konstitutionsutskottet intagit i denna fråga, ej kan tänka på att framställa något yrkande, och jag gerna skulle vilja slippa begära ordet mer än en gång anhåller jag hos herr talman värdsamt om tillstånd att få med ens undångöra min vaumägtiga opposition och framställa de anmärkningar som föranledt mig att reservera mig inom utskottet; jag skall ej blifva mångordig. Kammaren har nyss från chefen för finansdepartementet hört framhållas de svårigheter, som möta vid att börja riksdagen redan den 8 januari, och äfven dessa viktiga och i mitt tycke afgörande upplysningar förutan kan väl en hvar lätt inse, huru utomordentligt viktiga och oersättliga de två första veckorna i januari äro för regeringen för att vederbörligen förbereda riksdagsärendena, och denna tid kan ingalunda ersättas genom en eller annan vecka i maj, som Riksdagen i bästa fall skulle kunna vinna för ett tidigare avslutande. Naturligtvis kvarstå i trots af en sådan vinning de af herr finansministern påpekade svårigheterna, och af detta skäl har jag mycket starka betänkligheter mot att börja riksdagen den 8 januari. Men vidare — i afseende på 33 § är der föreslaget, att den nu föreskrifna handling, då Riksdagens kamrar hos Konungen begära talmän, skulle försvinna

och Konungen endast tillkännagifva hvilka blifvit till talmän utsedde. Ehuru jag vet, att mitt yttrande här vid lag skall anses ytterst omodernt, kan jag ej underlåta att säga, att jag icke för min del ser något ondt i den högtidlighet, som då eger rum. Tvärt om tror jag, att vårt folk går alldeles för långt i jagten att afskaffa allt hvad högtidligheter och ceremonier heter och att man under detta sträfvannde slår öfver till den motsatta ytterligheten och dervid i betänklig grad närmar sig till det filiströsa och banala, hvilket jag ingalunda kan finna önskvärdt eller berömligt. Det är sant, att alla ceremonier som ej stå på förnuftig grundval böra afskaffas, men här finnes denna grundval. Då det ej är just så många tillfällen till sammanträffande mellan Konungen och Riksdagen eller dess delegationer kan jag såsom nämndt ej finna någonting ondt uti att bibehålla denna högtidlighet, som erbjuder ett sådant tillfälle — dess afskaffande kan väl åtminstone ej anses höra till de saker, som äro högst nödiga och nyttiga.

Tidsbesparingen anslår jag till ungefär 2 timmar, och detta vore väl att drifva sparsambeten nästan till girighet.

Den viktigaste anmärkningen jag har att göra gäller likväl den förkortade tiden för utskottens tillsättande; den är nedsatt från 8 till 6 dagar. Det är sant, att särskildt inom denna kammare man har blifvit färdig med förslag till utskottsval redan innan de första 8 dagarne, men sådana förhållanden som nu finnas äro icke alltid att påräkna. Om man blott tänker sig, att partiförhållandena i svenska Riksdagen blefve något liknande den tyska Riksdagens, der det ej finnes 2 utan 8 partier, hvilka sinsemellan måste aftala och öfverenskomma om de viktiga förberedelserna, som måste tänka på karteller och dylikt, då måste väl också erkännas, att 8 dagar för detta ändamål ej är för lång tid. Först skall der tillsättas förtroendemän inom partierna, hvarefter dessa skola rådgöra sig emellan, ändra sina listor i följd af afsägelser och utbyten m. m. Finnas då många partier och är ställningen ömtålig, måste erkännas att härför kunna behövas mera än 6 dagar. Man bör ihågkomma att utskottstillsättningen är Riksdagens viktigaste handling, och det vore en oklok ekonomi att pruta på förberedelsetiden härför. Jag skulle vilja framhålla en särskild omständighet i den vägen. Om efter skedda nyval det kommer upp till Riksdagen en ny uppsättning af riksdagsmän, gäller det för förtroendemännen att i god tid skaffa sig reda på de nyvalde representanterna för att se hvilka af dem kunna såsom suppleanter insättas i utskotten, för att redan i tid tillvänjas vid utskottsarbetena och uppfostras till dugande utskottsledamöter, och detta studium af fullkomligt okände män tager sin tid, men också är detta urval, enligt mitt förmenande, af synnerligt stor vikt. Med afseende på detta, att det kan inträffa och torde inträffa, att partiförhållandena blifva vida mera komplicerade än hvad de nu äro och att sålunda denna förberedelse för utskottsvalen kräfver minst lika lång tid som man hittills haft, särskildt

*Förslag till
ändrade
bestämmelser
om tiden för
lagtima riksdags
sammanträffande m. m.*
(Forts.)

*Förslag till
ändrade
bestämmelser
om tiden för
lagtima riksdags
samman-
trädande m. m.*

(Forts.)

med afseende på urval till suppleanter efter förrättade nya val till Andra Kammaren, tror jag, att det vore mycket oklokt att minska den nu medgifna tiden af 8 dagar, så mycket mera, som det är uppenbart att, derest man blir förräddig med utskottsvalen, så finnes ju icke i nuvarande ordning något som hindrar utskotten att långt före de 8 dagarnes utgång träda i verksamhet. Genom att bibehålla den nuvarande anordningen kan man alltså i gynnsamma fall vinna allt hvad man med förändringen åsyftar, men man har möjligheten öppen att, i fall förhållandena blifva mer invecklade, och alltså mera tid skulle behövas att reda dem, hafva denna tid till sitt förfogande. Jag behöver icke säga, att detta resonnement gäller hufvudsakligen Andra Kammarens utskottsval, men jag tror att i en fråga som denna äro vi skyldiga att tänka äfven på det området.

Dessa trenne omständigheter hafva föranledt min reservation och göra, att jag för min del skulle vara mycket glad, om detta utskottsbetänkande blefve förkastadt, ehuru jag på förut nämnda skäl ej vågar framställa yrkande derpå.

Herr Samzelius: På sätt jag låtit anteckna vid betänkandet har jag ej deltagit i ärendets behandling inom utskottet. Det är möjligt att frågan kunde hafva blifvit betraktad ur flera synpunkter, om jag deltagit deruti, äfvensom att man kunnat inbespara en del af diskussionen i kammaren, om de upplysningar lemnats inom utskottet, hvilka nu framkommit från chefen för finansdepartementet. Konstitutionsutskottets ledamöter hafva i afseende å det tidigare begynnandet af riksdagarne endast undersökt, om det vore möjligt för riksdagsledamöterna sjelfva att infinna sig i Stockholm så tidigt som den 8 januari. Sedan nu kommunikationerna allt mera blifvit förbättrade är naturligt, att några större svårigheter för riksdagsmännen att infinna sig redan den 8:de icke böra förefinnas, och de mindre svårigheter, som ännu existera, aflägsnas allt mer och mer i den mån som jernvägskommunikationerna blifva längre utsträckta. Men det är ej nog med att riksdagsmännen infinna sig här, utan skall Riksdagen förkortas, måste Kongl. Maj:ts regering vara i tillfälle att tidigare än hvad hittills varit fallet framkomma med statsverkspropositionen. Chefen för finansdepartementet har påpekat några af de svårigheter, som i det afseendet möta. Jag vill tillägga, att man har icke så mycket att klaga öfver det hittills iakttagna förhållandet, ty ända från 1867 och intill innevarande riksdag har statsverkspropositionen vid riksdagens öppnande blifvit aflemnad några af dagarne emellan den 17 till den 20 januari, således efter ganska kort tid från det Riksdagen sammanträdt. Under ständsriksdagarna deremot, när Riksdagen började den 15 oktober, aflemnades t. ex. 1865 statsverkspropositionen först den 24 oktober, sålunda 9 dagar derefter, 1862 den 23 oktober, 8 dagar derefter, 1859 den 24, eller 9 dagar derefter, 1856 den 23, 1853 den 24 och 1850 den 23. Jag vill därför påpeka, att efter det nya riksdagsskickets införande har regeringen

alltid iakttagit hvad som står i mensklig förmåga för att så tidigt som möjligt kunna till Riksdagen öfverlemna statsverkspropositionen. Herr finansministern har framhållit hvilken viktig faktor det är att känna bankovinsten. Denna faktor blir allt viktigare i den mån Riksdagen gör anspråk på att få använda större delen eller hela bankovinsten för statsregleringen. Jag har visserligen hört en och annan säga, att det ej vore omöjligt att på förhand approximativt uppgifva någon siffra. Jag känner ej närmare förhållandet i riksbanken, men föreställer mig att i den mån afdelningskontoren ökas, blir det äfven svårare att tidigare, eller ens så tidigt, som nu sker, uppgifva bankovinsten ens approximativt. Den kan ju skilja ganska mycket det ena året mot det andra. Vid jämförelse emellan 1890 och 1892 års bankovinst differerar det på ej mindre än 900,000 kr., och detta är ingalunda någon oviktig omständighet, när statsregleringen skall uppgöras, och jag tror, att i de öfriga departementen kunna de respektive utgiftsförslagen ej uppgöras förr än man bestämdt känner hvilka belopp som för ändamålet kunna vara disponibla. En annan viktig faktor som tillkommit på senare tiden uppträder, då man ej har att disponera öfverskott från föregående statsreglering, utan man funnit att brist uppstår t. ex. under förra året. Då var finansministern angelägen om att framlägga en approximativ beräkning på huru statsregleringen för det nyss förflutna året slagit ut. Det föreligger ett ganska vackert arbete i det fallet, som är bifogadt statsverkspropositionen vid innevarande riksdag, men de beräkningar, som der verkstälts, kunde ej ega rum förr än utgiftsåret gått till ända och man fått kännedom om de utgifter, som verkligen egt rum. Ett sådant öfverslag, äfven approximativt, kan icke göras för än något längre fram i januari månad. Det är väl sant, såsom herr finansministern upplyste, att genom telegraf och telefon är man i tillfälle att redan den 2 januari beräkna tullinkomsterna. Men det finnes andra statsinkomster, om hvilka, så vida jag ej misstager mig, man icke kan erhålla några sådana uppgifter förr än längre fram i januari, omkring den 8:de och 9:de. Så är förhållandet t. ex. med inkomsterna af brännvinsbränningen och hvitbetssockerfabrikationen, hvilka icke äro någon obetydlighet. Sedan man nu fått dessa uppgifter, kräfver deras bearbetning inom departementet, som man lätt kan finna utan närmare kännedom om göromålen der, ett ganska drygt arbete, och min öfvertygelse är, att under tiden från den 8:de till den dag, då statsverkspropositionen framlägges för Riksdagen, hafva regeringsdepartementen ett så utomordentligt styft arbete att man ej rimligtvis kan begära mer. Man har här trots, att när man kommer till Riksdagen, gå representanterna väntande och fråga: hvarför skall man gå och afbida fullmagtsgranskningen? Men jag ber då att få erinra kammaren om att vid denna Riksdag är ej enda fullmagt granskad i början af Riksdagen, utan de granskades vid den urtima Riksdagen — så att icke behöfde man vänta derpå. Det oaktadt kunde den kongl. propositionen ej fram-

*Förslag till
ändrade
bestämmelser
om tiden för
lagtima riksdags
samman-
trädande m. m.*
(Forts.)

*Förslag till
ändrade
bestämmelser
om tiden för
lagtima riksdags
sammanträdande m. m.*

(Forts.)

komma förr än å den tid jag förut nämnt. Man säger: hvarföre ej använda nattarbete vid tryckningen? Jo, det är just hvad som nu sker. Jag har sett räkningarne å tryckningskostnaden, och der har alltid förekommit tilläggsbetalning för nattarbetet. På tryckerierna användas vid den tiden hela dygnet för tryckningen, så att i detta afseende har man iakttagit allt hvad som står i mensklig förmåga att göra.

Men säger man, man skulle ju kunna nöja sig med att få allt detta approximativt. Men då ligger ju ej något värde i dessa beräkningar, när man ej känner bankovinsten och utgifterna för det föregående året och inkomsterna af vissa hufvudsakliga inkomstitlar för samma tid. Äro uppgifterna blott approximativa, måste de undan för undan jemkas, och förslaget till statsreglering blir i sjelfva verket blott ett temligen löst utkast till statsreglering, som hvarken är värdigt regeringen eller tillfredsställer representationen. Jag kan således ej finna att denna ändring är lämplig, ej ens möjlig att genomföra. Den har varit ifrågasatt förut, men har äfven då befunnits ej kunna verkställas. Jag vill i det fallet erinra om att, när det nya representationsförslaget utarbetades, satte sig dåvarande statsministern friherre De Geer i förbindelse med vederbörande för att söka få Riksdagen öppnad så tidigt som möjligt, men det visade sig efter de undersökningar som gjordes ej ligga inom möjlighetens gräns att få tiden bestämd före den 15 januari.

De öfriga förslag, som här framstälts, kan jag visserligen ej tillmäta den vigt att de kunna anses högst nödiga och nyttiga — de kunna på sin höjd anses vara temligen oskyldiga. Att insända ett exemplar af fullmagterna för granskning till justitiedepartementet, det låter sig nog verkställas, så att om jag deltagit i arbetet inom utskottet vid frågans behandling, skulle jag ej hafva satt mig deremot, ehuru detta ej kan leda till någon väsentlig förkortning af Riksdagen, ty, såsom jag nyss nämnde, vid denna riksdag har ej någon enda fullmagt granskats, och ändå ha vi ej hunnit längre än vi gjort.

Hvad åter beträffar sättet för utseende af talmän, kan ju möjligen vinnas någon liten tid på det, och jag skulle ej vilja sätta mig deremot, ehuru såsom den förste talaren nämnde, man har i den nya riksdagsordningen sökt göra alla möjliga förenklingar. De af herrarna, som deltagit i ständsriksdagarne, erinra sig nog de ceremonier, som iakttogos vid t. ex. riksdagarnes öppnande, riksdagsutblåsningen och deputationerna stånden emellan för att lyckönska hvarandra, etc.

Det var nog bra, att det togs bort, ty man började dervid säga hvarandra sottiser; och det skulle kanske hända det samma nu, om kamrarne skulle lyckönska hvarandra. Sedermera skulle man uppvakta icke blott Konungen och kronprinsen utan äfven hela den öfriga konungafamiljen. Det der har man kommit ifrån, och jag kan icke se, hvartill det egentligen skulle tjena, ty Riksdagen har

ju ändå tillfälle att sammanträffa med Hans Maj:ts Konungen, såsom vid gudstjensten, vid Riksdagens öppnande och sannolikt äfven sedermera. Det har icke heller samma betydelse nu. Vid utseendet förr af deputationen för att begära talman pröfvade stundom partierna sina krafter.

Emellertid kan det naturligtvis icke ifrågasättas att återgå till det gamla. Men jag anser det icke heller vara högst nödigt eller nyttigt att vidtaga denna åtgärd. Jag skall dock icke motsätta mig densamma, ty det är icke någon försämring, utan kan innebära någon liten förbättring.

Motionstiden deremot har här blifvit bibehållen vid 10 dagar. Man har ifrågasatt att förkorta den till 6 eller 8 dagar, men man har från Andra Kammaren ifrigt motsatt sig någon förkortning. Motionstiden har, såsom herrarne erinra sig, förkortats en gång. Den var förut 30 dagar och är nu 10 dagar från Riksdagens öppnande. Jag tror att med den mängd af motioner, som nu förekomma, vederbörande motionsskrifvare — sjelf har jag då icke just ofta kunnat räknas till dem — äro nog ifrigt sysselsatta hela denna tid. Men när något egentligt utskottsarbete icke kan ega rum förr än efter motionstidens slut, kan jag verkligen icke se, att det tjenar mycket till att förkorta tiden för val af utskott. Man har ju äfven sett, att man behöfver någon tid för att ordna och upprätta förslag till utskottsval.

Lika oskyldigt men på samma gång icke något framsteg är förslaget, att utskotten skulle sammanträda efter 2 dagar, sedan de blifvit utsedda. Efter nu gällande arbetsordning skall talmannen utfärda kallelse till första sammanträdet, och så vidt jag kan minnas, brukar det alltid vara till följande arbetsdag efter utskottsvalet. Om utskott valts på fredag brukar kallelsen till första sammanträdet vara till lördag och, om valet skett på lördag, naturligtvis icke förr än till påföljande måndag. Således innebär detta icke någon förkortning utan snarare en förlängning af det nu brukliga.

Jag skall icke längre uppehålla kammaren. Hvad jag egentligen velat rigta mina anmärkningar emot är, såsom jag först nämnde, flyttningen af tiden från den 15 till den 8 januari. Det anser jag vara en så viktig sak, att, då jag finner det icke kunna med fördel för arbetet verkställas utan nästan falla inom det omöjligas område, nödgas jag, herr talman, till en början å den föredragna 49 § yrka afslag. Det är blott ett enda ord eller rättare en enda siffra, som förändringen innefattar, och enligt mitt yrkande skulle det således förbli vid hvad det är. Det är icke omöjligt att genomföra de öfriga förändringarne, oberoende af huru det går med denna paragraf.

Herr Bergius: Jag skall nu endast yttra mig om den fråga, som är föredragen och som afser, att tiden för riksdagens början skulle förändras från den 15 till den 8 januari. Under den öfverläggning, som i utskottet egde rum rörande denna fråga, visade det

*Förslag till
ändrade
bestämmelser
om tiden för
lagtima riksdags
sammanträdande m. m.*

(Forts.)

*Förslag till
ändrade
bestämmelser
om tiden för
lagtima riks-
dags samman-
trädande m. m.*

(Forts.)

sig, att landsbygdens representanter voro ganska lifligt intresserade för, att riksdagen skulle kunna börjas en vecka tidigare än nu sker. Särskildt Andra Kammarens utskottsledamöter från Norrland voro mycket intresserade för, att riksdagen skulle kunna börja, såsom utskottet nu föreslagit, den 8 januari. Det är väl också utom allt tvifvel, att det i synnerhet för representanterna för landsbygden skulle vara en stor fördel, om riksdagen började något tidigare. För dem är en vecka att vara hemma och sköta sina göromål mycket dyrbarare i maj än i januari. Det synes mig därför, att man bör, så vidt möjligt är, åstadkomma en sådan ändring i grundlagen, som nu föreslagits. Nu har emellertid från ett mycket viktigt håll framställts den anmärkningen, att det skulle möta åtskilliga svårigheter i det afseendet, att statsverkspropositionen — så vidt jag uppfattade det — hvad anginge inkomstberäkningen icke skulle kunna blifva färdig till denna tid. Det förstår jag naturligtvis icke att bedöma, huruvida det kan ske, men så vidt jag kunnat rätt uppfatta de två föregående talarnes yttranden, synes mig dock, att det icke skulle möta alls några oöfvervinneliga svårigheter. För öfrigt är ju detta en fråga, som Kongl. Maj:t skall i sista hand bedöma, så att den omständigheten, att statsverkspropositionen kan bli färdig eller icke, bör ej utgöra något hinder för Riksdagen att för sin del antaga detta förslag. Jag yrkar därför bifall till konstitutionsutskottets hemställan beträffande den nu föredragna punkten.

Herr Törneblad: Som här berörts tiden, då bankovinsten kan vara känd, ber jag att få i likhet med finansministern meddela, att endast i sällsynta undantagsfall — och ett sådant undantagsfall kan knappt inträffa — skulle det kunna hända, att bankovinsten vore känd tidigare än omkring den dag, som nu blifvit föreslagen för riksdagens öppnande. Den kan då ej vara känd fullt exakt på tusen- eller tiotusental när, emedan dertill fordras bokslut, och det hinner ej förrättas förrän efter de första dagarne i februari, hvilket måste anses vara ganska tidigt för en bank. Approximativt kan det vara känt de första dagarne i januari; men med den mängd afdelningskontor vi nu ha och med den behöfliga kontrolleringen af räkenskapssammandragen, som derifrån komma, måste det naturligtvis åtgå en viss tid, så att äfven med den bästa vilja i verlden och med tillsättande af flere arbetskrafter, blir det icke möjligt att få det någorlunda approximativt förrän vid den tid finansministern antydt. Det är klart, att om det är fråga om att approximera bankovinsten på hundratusental när, kan man möjligen tidigare sluta sig till den, men väl ej förr än de allra första dagarne i januari, emedan den sista dagen af året är en ytterst vigtig dag för allt hvad bankrörelse heter.

Då jag först förutskickat denna anmärkning och för öfrigt ej inlåter mig på frågan om statsregleringen, ber jag att, i afseende på den tid här föreslagits, få fästa uppmärksamheten derpå, att i

vissa fall torde denna tids förhållande till påskens inträffande ej vara alldeles utan betydelse. Påsken kan inträffa såsom bekant så sent som den 25 april, och påskferierna spela i Riksdagens historia och verksamhet en icke obetydlig rol. Påsken inträffade den 25 april senast år 1886. Nu är så lyckligt, att påskens sena inträffande eller den 25 april ej kommer att ega rum förrän år 1943, så i det afseendet kunna vi vara lugna. Men den kan i alla fall inträffa temligen sent i april och det inverkar på arbetet så pass mycket, att det ej är säkert, att, om man sätter ut riksdagen till den 8 januari, man derigenom bestämdt vinner en vecka i maj. Att man genom åtskilliga andra förändringar, som här föreslagits, och hvilka talmannen tillåtit att beröra redan vid denna punkt, kan vinna ett eller annat, erkänner jag gerna, men jag är icke säker på att derigenom likväl en så stor besparing i tid åstadkommes, som möjligen skulle kunna vinnas på annat sätt. Jag tillåter mig fästa uppmärksamheten derpå, att jag tror att i vissa fall för det närvarande eftermiddagsarbetet inom riksdagen möter åtskilliga hinder, som ej borde finnas. Jag syftar speciellt på utskotten och anser, att med litet mer eftermiddagsarbete särskildt under riksdagens tidigare skede och i sådana utskott, der man ej behöfver allt för mycket studera bredvid, skulle det kunna uträttas mera och vinnas mera än genom indragning af en eller annan dag. Dessutom vill jag framhålla en annan omständighet, och det är, att utskotten börja visserligen arbeta strax efter sitt tillsättande, men i allmänhet ej med fulla krafter förrän motionstiden är slut, och den är nu 10 dagar. Det är icke något vidrördt om den. Om den kan förkortas eller ej, vet jag icke, men det är möjligt, att den kan förlängas och på samma gång förkortas. Jag uttalar kanske dermed en paradox. Men kammarens ledamöter veta mycket väl, att hvad konstitutionsutskottet och de tillfälliga utskotten beträffar, fins det motionstid under hela riksdagen. Hvad statsutskottet och de andra ständiga utskotten vidkommer, fins det visserligen ej motionstid under hela tiden, men under de sista riksdagarne har det i många fall blifvit en motionstid hela riksdagen igenom, därför att, då en kongl. proposition kommit under riksdagens lopp, har man sett motioner framkomma så sent som till och med tre veckor och en månad efter den kongl. propositionen. I sjelfva verket har således motionstiden blifvit i viss mån utsträckt, särskildt i statsregleringsfrågor, såsom till exempel skolregleringsfrågor, långt in på riksdagen. Och jag vet ej, om jag uttalar en allt för kättersk sats, då jag framkastar den tauken, att man skulle kunna åtminstone för åtskilliga utskott utsträcka motionstiden hela riksdagen igenom, naturligtvis med risk för den, som ej kommer i rätt tid, att, när en hufvudtitel, der han skulle väcka motion, redan varit framme, all möjlighet skulle vara afklippt att vinna någon framgång åt motionen. Detta hör till det närvarande ämnet endast på det sätt, att det antyder en möjlighet att få riksdagsarbetet förkortadt. Hvad den nu föreslagna framflyttningen till den 8 januari

*Förslag till
ändrade
bestämmelser
om tiden för
lagtida riksdags
sammanträdande m.m.*
(Forts.)

*Förslag till
ändrade
bestämmelser
om tiden för
lagtina riks-
dags samman-
trädande m. m.
(Forts.)*

beträffar, är det ju påtagligt, att en stadsrepresentant ej kan ha något att invända deremot, helst det vore önskligt för landsrepresentanternas skull, om det kunde ske. Det torde hufvudsakligen bero på utredning om möjligheten af statsverkspropositionens uppgörande till dess. Att få förslaget förklaradt hvilande borde ej möta några oöfvervinneliga hinder, då det ju alltid är tillfälle att få frågan fullt utredd, till dess förslaget kommer till baka. Jag anser mig kunna i närvarande stund yrka bifall till paragrafen.

Herr von Strokirch: I afseende på den föredragna punkten kan jag inskränka mig till att instämma med konstitutionsutskottets ordförande, herr Bergius, och såldes yrka bifall till den samma, men då det blifvit tillåtet att yttra sig öfver frågan i sin helhet, må det tillåtas mig att upptaga de öfriga punkterna till behandling. De afse alla, att bestämma användandet af tiden så, att arbetet inom utskotten skulle vara i full gång efter 10 dagars förlopp från riksdagens början. Under nuvarande förhållanden kan enligt grundlagens bud, inträffa, att så icke sker förrän den 17:de dagen. Om detta förslag i sin helhet antages, blir deraf en följd, att 7 dagar eller en hel arbetsvecka i riksdagens början ovilkorligen skulle vinnas. Och det måste väl vara en ganska bra bestämmelse och en förändring till det bättre, isynnerhet då man vet, huru riksdagsgöromålen ofta nog vid riksdagens slut hopas så, att man knappt kan egna dem tillräcklig uppmärksamhet. Det är också anledningen, hvarför förslaget blifvit af konstitutionsutskottet framlagdt.

Mot de särskilda paragraferna har blifvit anfördt af herrar Nyström och Samzelius, att det blefve en föga stor vinst i tid om fullmagterna skickades in direkt från valförrättarne till justitiedepartementet. Det är dock en tidsvinst under vissa förhållanden af 3 dagar. Det kan icke motsägas. Vidare har sagts, att det ej vore någon väsentlig fördel, om utskotten skulle väljas efter 6 dagar från riksdagens öppnande, och att man mycket väl behöfde denna tid till beredelse för att få platserna inom utskotten särskildt väl besatta. Nu är att märka, att under hela den tid, som förflutit, sedan det nya representationsskicket infördes, utskotten i verkligheten blifvit tillsatta inom 6 dagar. Hvad som varit coutume vill utskottet således nu endast upphöja till lag, och synes det mig vara ett ganska godt förslag. Hvad beträffar att utskotten nu enligt grundlagen kunna dröja med sitt första sammanträde 4 dagar efter sedan de blifvit valda, så synes det vara ett väl långt utsträckt medgifvande, hvarför det vore en god bestämmelse, att denna tid förkortades till 2 dagar och icke vore beroende på någon kallelse.

Slutligen har utskottet med en pluralitet af 16 mot 4 ansett dessa förändringar ganska nödiga och nyttiga. Under sådana förhållanden tager jag mig friheten att redan på förhand yrka bifall till dessa förändringar.

Herr Samzelius: Ordföranden i konstitutionsutskottet har blygsamt tillkännagifvit, att han ej närmare känner detaljerna af det arbete, som föregår riksdagsarbetet, och därför tror jag också, att försigtigheten bjöde, att han ej inlåte sig på bedömandet af den ytterst kinkiga frågan, om det ligger inom möjlighetens område, att tidigare än nu sker öppna riksdagen.

Jag glömde nyss säga, att det på senare tider ingått äfven en öfversigt af riksgäldskontorets ställning öfver inkomsterna och utgifterna för det föregående året. När en sådan skolat lemnas för att man skulle se, huruvida förslagsanslag blifvit öfverskridna m. m., har det ej varit möjligt att göra det förr än fram mot den 7 eller 8 januari, oaktadt man använt allt möjligt arbete derpå. Det bidrager äfven till att göra det omöjligt att sätta tiden för riksdagens öppnande så, som här ifrågasatts.

Den föregående talaren nämnde, att man skulle vinna något så väsentligt som sju dagar af den förändringen, att riksdagen skulle öppnas den 10 i stället för den 17 januari. Men han glömde då, att Riksdagen skall komma hit en vecka tidigare, eller den 8 januari. Vidtages den ändring i nu gällande bestämmelser, att fullmagterna insändas till granskning före Riksdagens sammanträdande, anser jag icke omöjligt att, utan vidtagande af andra ändringar i grundlagen, Riksdagen kunde öppnas redan den 16 januari. Någon tidsvinst skulle ju äfven kunna ske genom indragning af deputationerna, hvilka nu skola begära talmän. Denna tidsvinst är dock ringa och inskränker sig det hela till en eller två dagar, icke sju såsom här uppgifvits.

Att börja arbetena inom utskotten förr än motionstiden tilländagått finner jag i allmänhet ej vara möjligt. Jag har närmare kändedom om arbetet i nästan alla utskott, ty jag har hedrats med uppdrag att vara ledamot i de flesta af dem eller på annat sätt deltagit i arbetet. Statsutskottet börjar i regeln ej förr än motionstiden gått till ända. Man vill se, hvilka motioner finnas i hvarje särskild fråga, och det är ju lämpligt. I konstitutionsutskottet skulle det ju kunna ligga inom möjlighetens område att få in statsrådsprotokollen någon dag förut. Vid innevarande riksdag började ej arbetet med granskningen af protokollen förr än efter motionstidens slut. Endast vid en föregående riksdag har man börjat förut dermed. I bevillningsutskottet börjar man ej förr än efter motionstidens slut, likaså i bankoutskottet. I lagutskottet var man under motionstiden sysselsatt med att läsa justitieombudsmannens diarium och protokoll och var dermed sysselsatt en 3—4 dagar före motionstidens utgång. Enligt nu gällande stadgar är ej hinder för att börja utskottsarbetet tidigare, om det befinnes lämpligt.

Att nu på måfå antaga ett ändringsförslag för att vid nästa riksdag se, om det är möjligt att genomföra, är ett tillvägagående, som jag ej kan påminna mig ha förut blifvit iakttaget i afseende på grundlagsändringar. Man bör ej framlägga sådana förslag förr än

*Förslag till
ändrade
bestämmelser
om tiden för
lagtima riksdags
sammanträdande m. m.*

(Forts.)

*Förslag till
ändrade
bestämmelser
om tiden för
lagtima riksdags
samman-
trädande m. m.*

de befunnits högst nödiga och nyttiga, men ej för att studera dem till nästa år.

Jag finner mig fortfarande pligtig att yrka afslag på den föredragna paragrafen.

(Forts.)

Grefve Lagerbjelke: Den nu föreslagna förändringen är i dubbeltt afseende, så vidt jag kan förstå, ganska önskvärd. Den är önskvärd för riksdagsmännen, därför att de från landsbygden, åtminstone de som ha landtbruk, ha mycket lättare att lemna sina hem i början af januari än de ha att göra det under midten af maj. För dem är det af icke liten vikt att kunna komma hem en vecka tidigare i maj. Men det är dock ej för något sådant som endast bekvämlighet för riksdagsmännen, som denna sak är väsentlig. En hvar af oss lär nog minnas, huru alldeles för fort, och jag hade så när sagt slarfvigt, man ofta behandlar ärendena under de sista dagarne af riksdagen. Det vore ytterst önskvärdt, om man för afgörande af frågor, hvilka då förekomma och kanske äro de viktigaste, kunde få en eller annan dag mera; de skulle kanske då behandlas på ett vida betänksammare sätt, än som nu sker. Det är dock gifvet, att, om så skulle hända, att en sak behöfde några dagar till, och dessa några dagar till» inträffa omkring den 8 maj, får man dem lättare än om de inträffa omkring den 15 maj. Erfarenheten visar, och herrarne kunna sjelfva intyga, huru förskräckligt brådtom det är vid riksdagens slut, och huru man önskar att få den slutad omkring den 15 maj, samt huru många riksdagsmän derförut lemnat Riksdagen. Jag anser frågan vara af en icke så liten vikt. Men nu har chefen för finansdepartementet framställt åtskilliga svårigheter att få statsregleringen färdig till den 8 januari. Dessa svårigheter grunda sig emellertid på uppgiften om, huru det för närvarande går till, och huru det kommer in uppgifter från de förvaltande verken m. m. Men dermed är alls icke gifvet, att dessa uppgifter icke kunde komma in tidigare, om förhållandena vore andra och riksdagen skulle börja den 8 i stället för den 15 januari. Det är ju onödigt att göra ett mera brådskande och forceradt arbete, då riksdagen börjar först den 15 januari. Men i samma ögonblick riksdagen börjar den 8, inträffar angelägenheten af en större skyndsamhet, och måhända, om man undersökte saken, skulle det också då låta sig göra. Jag tycker därför, att det vore ganska stor skada att nu uppgifva alla de verkliga fördelar, som vore med förslagets antagande förenade. Skulle förslaget antagas till hvilande, kunde derigenom ingen olägenhet uppstå. Under det att det hvilade, kom Kongl. Maj:ts regering i tillfälle att undersöka, om man möjligen kunde genom åtskilliga åtgärder i de förvaltande verken erhålla uppgifterna så mycket tidigare, att den 8 januari ej vore för tidigt att få statsregleringen färdig. Skulle det visa sig, att det vore omöjligt att få det — nå väl, då händer icke något farligare, än att Kongl. Maj:ts regering eller finansministern vid nästa riksdags början, då denna sak förekommer

till slutligt afgörande, förklarar, att af det och det skälet går det ej an. Man hade då tillfälle att afslå det, och det vore tillräckligt att då göra det. Men att nu göra det, då det icke är visadt, att det icke låter sig göra, tycker jag skulle vara stor skada, och jag anhåller därför, att frågan måtte få hvila till grundlagsenlig behandling vid en blifvande riksdag.

*Förslag till
ändrade
bestämmelser
om tiden för
lagtima riksdags
sammanträdande m. m.*

(Forts.)

Herr von Strokirch: Mot herr Samzelius vill jag endast anmärka, att han missuppfattat mitt yttrande angående vinsten af de sju dagarne, och att, derest förslagen antagas, följden verkligt blir den jag angifvit, alldeles oberoende af, om riksdagen tager sin början den 8 eller den 15 januari.

Herr Reuterswärd: Jag kan icke neka till, att, då jag hörde herr statsrådet och chefen för finansdepartementet åberopa sina skäl mot det förslag, som här föreligger, jag hyste några betänkligheter, men ju mer jag tänker på dessa af honom uppgifna skäl och med anledning af hvad herr grefve Lagerbjelke nyss yttrade, anser jag dock, att dessa skäl icke äro af den väsentliga beskaffenhet, att de böra hafva något synnerligt inflytande på kammarens beslut i frågan. Det är ju möjligt, att, om detta förslag nu skulle af kammaren antagas hvilande, konstitutionsutskottet bör vara betänkt på att göra någon ändring i § 34 riksdagsordningen. Det kan lätt åstadkommas derigenom, att den kongl. propositionen angående statsverkets tillstånd och behof icke behöfde inlemnas förr än några dagar efter riksdagens öppnande. Det är icke nödvändigt, att den skall ligga på våra platser den dagen riksdagen öppnas, och statsutskottet, som tager hand om den kongl. propositionen, låter nästan hela den första veckan gå utan allt arbete. Det konstituerar sig, men något verkligt arbete börjas icke. Då vore denna sak mycket lätt afhjelpat genom att införa några ord i § 34, som säga, att Konungen aflemnar så eller så många dagar efter riksdagens öppnande sin proposition om statsverkets tillstånd och behof.

Hvad den så mycket omtalade bankovinsten beträffar, som både af herr finansministern och en ledamot af bankstyrelsen framhållits, så yttrade den förre, att riksbankens bokslut icke blir färdigt förr än i februari. Följaktligen är det endast approximativa uppgifter, som lemnats i alla de propositioner angående statsverkets tillstånd och behof vi hittills fått. Hvad är det då som hindrar, att, då resultatet af bankovinsten blir känt, det göres en anmälan om denna antingen till Riksdagen eller direkt till statsutskottet? Då skulle riksdagen lika väl få reda derpå, vare sig den börjar den 15 eller den 8 januari.

Vidare har här framhållits, att det skulle vara nödvändigt att till den 8 januari hafva alla uppgifter granskade och den kongl. propositionen afgjord af Kongl. Maj:t i konseljen, men med den kongl. propositionens framläggande torde utan olägenhet kunna uppskjutas

Förslag till ändrade bestämmelser om tiden för lagtima riksdags sammanträädande m. m. till 3—5 dagar efter riksdagens öppnande, ty förr behöfver den icke vara färdig, och under sådana förhållanden föreställer jag mig, att detta med något litet mera ansträngning skulle låta sig göra.

Att det just den tid af året, då vårbruket börjar, är för oss jordbrukare af allra största vigt att kunna vara hemma på våra respektive orter i stället för att ligga här i Stockholm och arbeta, är utom allt tvifvel. Min öfvertygelse är, att, då vi hiuna till slutet af april och början af maj i år, icke ens hälften af dem, som nu i afton äro församlade här, finnas kvar i staden. Jag frågar, huruvida det är till gagn för riksdagsarbetets säkra och jemna gång, om hälften af kammarens ledamöter saknas vid de kanske viktigaste frågornas afgörande? Jag tror således, att denna fråga icke är obetydlig. Det är ytterst viktigt att den ordnas. Dessutom kan det icke medföra någon våda att låta den hvila till grundlagsenlig behandling, så att man får begrunda den. Jag tror att förslaget är godt och åtminstone förtjenar så pass mycken uppmärksamhet, att man låter det hvila till grundlagsenlig behandling.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först derpå att utskottets förslag till ändrad lydelse af § 49 regeringsformen skulle antagas att hvila till vidare grundlagsenlig behandling och derefter på förkastande af nämnda förslag; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Utskottets förslag till ändrad lydelse af § 2, § 10, § 20, § 32 mom. 1, § 33, § 34, § 37 mom. 1 och § 45 riksdagsordningen.

Antogos att hvila till vidare grundlagsenlig behandling.

Utskottets i utlåtandet gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens vid behandlingen af de särskilda paragraferna fattade beslut.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 19 och 21 innevarande april bordlagda memorial och utlåtanden:

n:o 58, med förslag till sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af rätt till bearbetande af apatitförekomster,

n:o 59, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af inflytande köpeskilling för kronan tillhörig mark i kvarteren Edelman mindre och Krabaten i Stockholm m. m., samt

n:o 60, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverlåtelse till staden Visby af vissa kronan tillhöriga tomter i nämnda stad,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande sammansatta stats- och lagutskottets den 19 och 21 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 4, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition angående delning af Hernösands stift än äfven en i ämnet väckt motion.

Mom. a).

*Ang. delning
af Hernösands
stift.*

Friherre Barnekow: Då jag vid sista kyrkomötet var med om att behandla denna fråga, var jag mot densamma af den anledning, att jag anser, att biskoparnes antal icke behöfver ökas. Jag erkänner villigt, att det stora stiftet Hernösand behöfver delas, ty jag tror, att det är för stort i förhållande till folkmängden och omfånget för att kunna väl skötas af en person, men jag anser likväl, att antalet biskopar icke behöfver ökas, ty jag tror, att andra stift denna sammanslås och i så fall böra väl de stift sammanslås, som äro de minsta, nemligen Kalmar och Visby. Om dessa båda blifva sammanslagna, blir det nya stiftet det oaktadt det minsta i riket. Jag anser äfven nödvändigt, att man ser på utgifterna. Vi öka ständigt våra utgifter och minska våra inkomster, och då vi skola försöka skaffa medel, kunna vi aldrig komma öfverens om, hvar vi skola taga dem. Här anser jag vi begå ett fel, om vi utbetala dessa penningar, ty det är enligt min åsigt obehöfligt. Hvarför skulle man icke kunna sammanslå Kalmar och Visby stift? Det egentliga skälet deremot, som framhölls vid kyrkomötet, var, att vatten skilja dem åt, men man kan ju lika lätt komma öfver vatten på ångbåt som öfver land på jernväg. Detta kan icke vara något tungt välgande skäl.

Hvad beträffar biskopsinspektionerna, så tror jag de verkställas mycket sällan af biskopen sjelf. Jag har bott i en kommun i 30 år, men kan icke påminna mig, att jag sett biskopen inspektera en enda gång, utan han har skickat kontraktsprosten. Men — säger man — denna fördelning af Hernösands stift förorsakar ju ingen större utgift, emedan man kan taga medlen från fonden för reglering af biskoparnes löner. Jag gillar icke detta skäl. Biskoparnes löner äro reglerade. Men då så är, hvarför behöfver man då denna fond för att ytterligare reglera dem? Jag kan icke förstå, hvarför vi skola dränka oss i fonder, då vi på andra håll behöfva pålägga nya skatter. Om denna är obehöflig, kan man väl använda den till nä-

Ang. delning
af Hernösands
stift.
(Forts.)

got annat i samma syfte. Om regeringen komme med ett förslag, att Hernösands stift skulle delas, och om man på samma gång föresloge, att Kalmar och Visby stift skulle sammanslås, skulle jag gerna vara med om att acceptera ett sådant förslag. Jag skulle möjligen kunna vara med om att acceptera förslaget såsom det nu föreligger, om det icke finnes ett skäl, som gör, att jag icke kan biträda det, och det är, att jag är öfvertygad om, att, i fall vi acceptera det, kommer nästa kyrkomöte icke att gifva sitt bifall till, att dessa stift sammanslås, utan vi få då en biskop mer, än jag anser behöfligt, och en utgift, som jag tror, att vi kunnat undvika. Det är dessutom icke nog med denna utgift för biskopens lön, dertill kommer sedermera anslag till konsistorienotarie och amanuens, anskaffande af möbler m. m. Den ena utgiften kommer efter den andra, man börjar med hundratal, derefter stiger det till tusental för att sluta med millioner. Jag tror, att det är alldeles nödvändigt iakttaga större sparsamhet med statens medel och icke göra onödiga utgifter. Jag anser, att biskoparnes antal icke behöfver ökas utan yrkar afslag å utskottets förslag i denna punkt.

Herr statsrådet Gilljam: Med anledning af den siste ärade tälarens anförande skall jag be att få nämna några ord. Jag är nästan öfvertygad om, att det icke finnes någon i kammaren, som icke erkänner, att förhållandena inom Hernösands stift äro sådana, att en delning af detsamma ovilkorligen påfordras och påfordras ju förr dess hellre. Med skäl kan man säga, att Hernösands stift för länge varit odeladt, men ingalunda att Kongl. Maj:ts proposition om delning af stiftet kommit fram tidigare än nödvändigt är. Jag hoppas, att åtminstone flertalet af herrarne har tagit kännedom i den kongl. propositionen och i utskottets utlåtande om de verkligt tvingande skäl, som synas föreligga för en dylik delning. Arealen af Hernösands stift är sådan, att den är större än hela det öfriga Sverige tillsammans. Detta är en storlek, som gör, att vi, som äro från mellersta och södra Sverige, hafva svårt att sätta oss in i de förhållanden, som deraf äro en följd. Vi finna vidare der en folkmängd af öfver $\frac{1}{2}$ million, hvilken är spridd öfver denna stora yta med dåliga eller inga kommunikationer. Dertill komma de egendomliga och svåra förhållanden, som uppstå derigenom, att vi inom stiftet hafva två främmande språk, lappska och finska, och det är tillräckligt ådagalagdt, att lapparne och finnarne äro i största behof af en mer omfattande och verksam själavård och skolbildning än som hittills kommit dem till del. På grund af allt detta kräfves upprättandet af ett nytt stift, om stiftstyrelsen skall kunna behörigen ingripa och nödig förbindelse upprätthållas mellan denna å ena sidan och församlingar och myndigheter å den andra. Jag anser således, att nödvändigheten af Hernösands stifts delning är så ovedersägligt bevisad, att denna fråga torde böra behandlas såsom en ensam och fristående fråga, som kräfver sin lösning genast. Det finnes icke något

skäl att sammanblanda denna fråga med åtskilliga andra frågor, som möjligen i och för sig kunna vara nyttiga men som mycket väl kunna anstå, då, såsom jag nyss sade, här icke finnes någon tid för uppskof.

*Ang. delning
af Hernösands
stift.
(Forts.)*

Om jag nu skulle tänka mig reservationen af kammaren antagen, skulle kammaren godkänna Kongl. Maj:ts förslag om Hernösands stifts delning under vilkor, att Kalmar och Visby stift samman-sloges. Då skulle Riksdagen uppställa ett vilkor, om hvars lämplighet och möjlighet Riksdagen i närvarande stund icke fått den allra minsta utredning. Kan det vara öfverensstämmande med nödig försigtighet att på grund af en motion, väckt först vid det tillfälle, då frågan förekom till behandling i utskottet, inlåta sig på godkännande af ett dylikt vilkor?

Det har sagts, att Kalmar och Visby stift äro nära belägna till hvarandra. Jag skulle först och främst vilja erinra, att detta efter min åsigt icke är så fullt riktigt, men hvad jag vill tillägga utan någon fara att kunna motsägas är, att, huru närbelägna de än äro, äro de dock skilda genom ett stort vatten, som erbjuder särskilda svårigheter för den, som skall förflytta sig från det ena stället till det andra. Jag behöfver knappt påminna om, att under nu förflutna vinter Gotland varit absolut stängdt från fastlandet under sex veckor. Hvilka svårigheter skulle icke uppstå vid förvaltningen af ett stift, bestående af två från hvarandra så skilda delar, mellan hvilka förbindelsen alltid är förenad med besvär och mången gång omöjlig!

Om man nu skall tala om sammanslagning, så frågar jag, om man icke skulle kunna tänka sig en annan sådan, bland annat om icke hellre Visby och Linköpings stift böra sammanslås? Med Linköpings har Visby stift under förra tider varit förenadt, och ännu i denna stund är det så, att under svåra vinterkommunikationer är det mellan Visby och Vestervik och alldeles icke mellan Visby och Kalmar som förbindelsen underhålles mellan Gotland och fastlandet.

Den ärade talaren nämnde också om, att vi icke skulle anlita biskopslöneregleringsfonden för ändamål, som icke äro behöfliga. Ja, det medgifver jag visserligen, men då vi nu hafva en sådan fond, är det väl skäl att använda den just i sådana nödiga fall som det nu föreliggande. Denna fond kan icke få användas för fyllande af allmänna statsbehof, ty vi skola komma ihåg, att det är en kyrkan tillhörande fond, som staten icke får fästa sina ögon på för tillgodo-seende af egna behof och intressen.

På grund af allt detta skulle jag naturligtvis allra helst vilja yrka på bifall till Kongl. Maj:ts proposition, ty, säger jag ännu en gång, denna fråga om Hernösands stifts delning är af den betydelse, att den bör betraktas ensamt för sig, men då det möjligen kan vara främjande för sakens framgång, om utskottets förslag antages, vill jag för min del gerna förorda detta, under antagande, att den skrifvelse, som deruti är föreslagen, icke måtte anses nödvändig inne-

*Ang. delning
af Hernösands
stift.
(Forts.)*

bära, att Kongl. Maj:t icke får försöka att på något annat sätt lösa frågans svårigheter än genom att bringa till stånd en sammanslagning af Visby och Kalmar stift, utan får full frihet att i det fallet efter vederbörandes hörande söka gifva frågan den bästa möjliga lösning.

Jag vill slutligen påpeka, att denna fråga om sammanslagning af två stift kräfver så mycket arbete och så många utlåtanden af särskilda myndigheter, att den icke rimligtvis kan hinna föreläggas nästa kyrkomöte, och man bör icke försätta Hernösands stift i den ställningen, att det ännu i fem år skulle vänta på att blifva deladt.

Jag ber få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Pettersson, Carl: Emedan jag i allt väsentligt är förekommen af herr statsrådet Gilljam, har jag icke mycket att tillägga i ämnet. Jag beder att få förorda den kongl. propositionen med hänsyn till hvad näst föregående talare nyss nämnde, nemligen att Hernösands stift icke så snart skulle blifva deladt, om vi skulle antingen afslå saken eller också binda såsom ett vilkor dervid, att man skulle sammanslå två andra stift, t. ex. Kalmar och Visby. Då jag emellertid har ordet, skall jag anhålla att få påpeka för kammararen, att det ju har försiggått förr i vårt land, att stift hafva delats. Man skulle tänka sig, att det af ålder har funnits 12 stift, såsom nu är fallet, men så är det icke. Vi hafva gamla biskopsstift såsom Upsala, Linköpings, Skara, Vesterås och Vexjö, och från dessa hafva blifvit afskiljda vissa landsdelar, hvarigenom nya stift uppkommit. Hernösands stift är skildt från Upsala, Karlstads från Skara o. s. v. Gotland hörde en tid till Linköpings stift, men blef sedan särskild superintendentia. Förökad folkmängd och andra omständigheter gjorde dessa förändringar nödvändiga. Men nu är det icke allenast ökad folkmängd, utan fastmera den stora ytvidden med deraf härrörande svårigheter, som förorsakar det rent af trängande behovet af Hernösands stifts delning. Det skulle ju vara mycket svårt för Kongl. Maj:t att få denna fråga om sammanslagning af två stift sammanparad med frågan om Hernösands stifts delning eller kanske till och med, såsom en eller annan torde önska, framställd såsom ett vilkor dertill. Det ser svårt, om icke omöjligt ut att innan nästa kyrkomöte sammanträder kunna åstadkomma en utredning i frågan, och icke kan man heller besluta blott på grund af en motion, som blifvit inlemnad, och innan vederbörande blifvit hörda i ärendet. Jag är af samma mening som herr statsrådet, att det icke är gifvet, att Kalmar och Visby stift äro de, som bäst lämpa sig för sammanslagning. Han föreslår, att t. ex. Visby stift skulle förenas med det stift, hvarifrån det blifvit skildt. Man skulle äfven kunna tänka sig någon annan förening. Detta torde öfverlätas åt Kongl. Maj:t att pröfva.

Jag yrkar bifall till utskottets betänkande.

Herr Berg, Lars: Jag anser mig icke kunna underlåta att uttala min förvåning och mitt beklagande öfver, att ett yrkande på bifall till reservanternas förslag i denna kammare upptagits. Jag beklagar det, icke blott för sjelfva sakens skull, att denna viktiga fråga om Hernösands stifts delning, som alla, hvilka derom yttrat sig, erkänt vara nödvändig, skulle uppskjutas till en obestämd framtid, utan jag beklagar det äfven därför, att reservationen utgör ett sätt — som visserligen ofta förekommit i Riksdagens Andra Kammare, men hittills icke vunnit efterföljd i denna kammare och, såsom jag hoppas, ej heller denna gång måtte komma att vinna anslutning — att nemligen undanskjuta en fråga genom att med densamma sammanbinda åtskilliga dertill ej hörande vilkor. Och för öfrigt — skulle kammaren kunna besluta i ett så viktigt och genomgripande ärende som det angående sammanslagningen af två stift, utan att någon den ringaste utredning i frågan föreligger? Kan detta vara rimligt och Första Kammaren värdigt?

Ang. delning
af Hernösands
stift.
(Forts.)

Af många är redan antydt, att flera sammanslagningar af två och två bland stiftens låta tänka sig, och jag har hört flera med synnerlig ifver framhålla, såsom särskildt egnade att sammanslås, Vexjö och Kalmar stift. Huru än härmed må förhålla sig, synes mig icke kunna vara lämpligt att nu fatta beslut härom utan ringaste utredning och på en tillfällig och i sista ögonblicket framkastad motion. Skulle åter kammaren bifalla reservationen, skulle beslutet komma att innehålla en orimlighet, ty reservationen förutsätter, att Hernösands stifts delning skall träda i verket den 1 januari 1895, men för att detta skulle blifva möjligt, skulle kyrkomötet redan detta års höst besluta i saken, men om också kammaren skulle anse sig kunna fatta ett beslut utan utredning, kan man åtminstone vara förvissad om, att kyrkomötet icke skall besluta utan en noggrann utredning, och en sådan är omöjlig att verkställa innan kyrkomötet sammanträder. I reservationen föreligger således en motsäggelse, som icke kan öfvervinnas.

Såsom jag nämnde, hafva alla, som hörts i frågan, erkänt, att delningen af Hernösands stift är en ytterst trängande nödvändighet. Man stannar i tvekan, hvilka af de talrika skäl, som tala för saken, man här ytterligare skall anföra. Jag skall icke besvära kammaren med att upprepa dem, som finnas anförda i statsrådsprotokollet och utskottets utlåtande. Jag skall anföra endast ett par skäl, som icke der äro berörda.

Såsom bekant, är besvärstiden för beslut i kyrkliga ärenden dubbelt så lång i detta stift som i andra delar af riket till följd af de oerhörda afstånden till stiftstyrelsen. Detta förhållande verkar förlamande på församlingsangelägenheternas ordnande och föranleder, synnerligast i en landsdel, der sommaren är kort, att verkställighetsåtgärder, särskildt i byggnadsfrågor, om besvär anföras öfver beslut, som fattats, särskildt på våren, måste uppskjutas ett helt år. Vidare är att märka — hvilket i förbigående berörts af en föregående

Ang. delning
af Hernösands
stift.
(Forts.)

talare — de blandade språkförhållandena, både de finsk-svenska och de svensk-lappska. Riksdagen har under de senare åren visat sin omvårdnad och sitt intresse för dessa frågor, men jag vågar påstå, att såsom korollarium af Riksdagens beslut härutinnan följer anordnandet af en stiftsstyrelse, som kan leda besluten i den riktning, som dermed afsetts. För öfrigt kan ej nekas, att både kyrkovården och skolvården i dessa nordliga provinser stå långt efter, äro vida ofullständigare än i andra delar af riket, väsentligen till följd af omöjligheten för en på 100 mils afstånd belägen stiftsstyrelse, öfverhopad af tusentals andra arbeten, att kunna leda och vårda samt uppträda medlande, lifvande och uppmuntrande i dessa bygder, som genom sitt läge och befolkningens gleshet lägga så stora hinder i vägen för både skolvården och kyrkovården. Men detta åter innebär en fara för att folkets andliga utveckling och i sammanhang dermed äfven den ekonomiska utvecklingen, som ju är en följd af den förra, skall blifva efter. Äfven de af eder, mine herrar, som möjligen icke skulle vilja vara med om att öka stiftens och biskoparnes antal och icke skulle vilja stödja och stärka kyrkan såsom statskyrka, måste, synes mig, såsom folkrepresentanter behjerta, att här föreligger ett verkligt behof för folkets, för församlingarnas utveckling, och följaktligen känna sig manade att söka vidtaga åtgärder för att bereda ökad kontroll i skolorna och bättre kyrkovård. Frågan är således icke endast af kyrklig art — och jag betraktar den ej uteslutande från denna synpunkt — utan äfven i andra hänseenden af stor betydelse för dessa aflägsna och vanlottade landsdelar. På denna grund är den äfven en stor fosterländsk fråga, och detta i så mycket högre grad, när man besinnar de svensk-finska förhållandena, som vi hafva försummat, som äro oeffterrättliga, till följd af stiftsstyrelsens stora aflägsenhet. Låta vi nu detta tillstånd fortfara, kommer det kanske att fortgå såsom hittills ännu några decennier, och det är från denna synpunkt, som jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag under uttalande af den förhoppning, att kammaren måtte understödja detta mitt yrkande.

Friherre Barnekow: Äfven jag beklagar, att icke någon utredning föreligger om, huruvida en sammanslagning af ifrågavarande två stift bör kunna ega rum. Men jag beklagar också, att regeringen icke fäst större afseende vid hvad som försiggår vid kyrkomötena. Det är 5 år sedan sista kyrkomötet egde rum. Hade regeringen fäst mera afseende vid de åsikter, som der uttalades angående dessa stifts sammanslagning, skulle Regeringen hafva kunnat förelägga Riksdagen och Riksdagen nu varit i tillfälle att pröfva ett dylikt förslag. Jag tror fortfarande, att svenska nationen icke behöfver mer än 12 biskopar. Och — jag säger det ännu en gång — vore det endast Riksdagen, som skulle afgöra denna sak, skulle jag kunna vara med om att godkänna Kongl. Maj:ts förslag. Men äfven kyrkomötet har ett afgörande ord att säga i saken, och kyrkomötet skall,

såsom sagdt, enligt min åsigt aldrig gå in på en minskning af biskoparnes antal. Har det fått 13 biskopar, tror jag icke att Riksdagen eller någon annan magt skall kunna taga någon af dessa biskopar från det. Af detta skäl yrkar jag fortfarande afslag.

*Ang. delning
af Hernösands
stift.*

(Forts.)

Herr Törneblad: Jag skall icke tillåta mig, med afseende på hvad den siste talaren nyss anförde, att yttra mig om regeringens ståndpunkt i denna fråga; men om utskottets ståndpunkt kan jag, då jag varit med i utskottet, yttra mig något. För utskottet förelåg att söka göra det bästa möjliga af den situation, som förefans. Temligen klart torde vara, att om Första Kammarens ledamöter i utskottet hade ställt sig på den ståndpunkten att helt enkelt utan vidare afvisa motionen, så hade det varit att omöjliggöra alla utsigter för den kongl. propositionen inom Riksdagen. För utskottet återstod då att försöka komma fram med ett sådant förslag, som möjligen kunde vinna Riksdagens bifall i en eller annan form. För mig särskildt har det varit ganska tungt att med min röst bidra till skrifvelseförslaget, ty jag hyser, på grund af min personliga kännedom om förhållandena, mycket stora betänkligheter i afseende på ändamålsenligheten af en sammanslagning af Visby och Kalmar stift. Ändamålsenligheten är väl ändå alltid det, som i denna fråga skall hafva det afgörande ordet. Är det ändamålsenligt att i Sverige hafva 13 biskopar, få vi väl underkasta oss att hafva dem. Men kan man lämpligen åstadkomma en omreglering af stiften, får man göra försök härmed. Denna omreglering bör emellertid just för ändamålsenlighetens skull icke vara bunden blott vid den utvägen att sammanslå Visby och Kalmar stift, utan kan ju möjligen sträckas något längre. Och om skrifvelseförslaget bifalles, föreställer jag mig, att i detsamma ligger först och främst en uppmaning till regeringen att noga undersöka det förhållande, som företrädesvis blifvit i motionen framhållet, och för det andra ett bemyndigande — som för öfrigt icke behöfs — för regeringen att framlägga det förslag, som efter utredning möjligen kan framställas i liknande syfte, men afseende eu annan anordning. Motionen gifver äfven dertill anledning, ty utredningen är, såsom helt naturligt, då motionen framkommit i en hastig vändning, ganska knapphändig. I motionen står dock så pass mycket, att man med hänsyn dertill kan komma fram med något möjligt. Det står nemligen i motionen, att »med hänsyn härtill en omreglering utaf stiften i stället för en ökning af deras antal borde ega rum». För min del fäster jag hufvudvigten härvid. Denna omreglering kan ju ske på sätt herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet antydt vara en möjlighet, nemligen genom att sammanslå Linköpings och Visby stift. Den kan ock ske på annat sätt. Kalmar stift skulle ju kunna delas mellan Linköpings och Vexjö stift. Det är ju en möjlighet, som man kan tänka sig, lika väl som de andra, ty, hvad sammanslagningen af Visby och Kalmar stift beträffar, föreligger en försvarande omständighet, nem-

Ang. delning
af Hernösands
stift.
(Forts.)

ligen afståndet. Ty om också detta icke är så stort dock, såsom redan framhållits, är de båda stiftens läge i förhållande till hvarandra, skilda som de äro genom vatten, sådant att det, om icke omöjliggör, åtminstone högst väsentligt försvårar den personliga beröringen mellan biskopen och presterskapet inom stiftet, som i våra dagar framför allt är af vigt för att biskopen skall kunna rätt vårda sig om sitt stift. Man kan icke begära, att en prest i Visby skall på samma sätt som en prest i Borgholm eller på Kalmarlandet resa till biskopen för att förtroligt tala med honom, anförtro honom sina bekymmer och af honom få råd. Man kan lika litet begära, att biskopen skall när som helst resa öfver till Gotland och taga reda på presterna der och man kan framför allt icke förändra befolkningens lynne, så att presternas tjenstgöring skulle kunna utan olägenhet vexla mellan ön Gotland, ön Öland och fastlandet.

Dessa svårigheter äro mycket stora och skulle gjort mig obenägen för skrifningsförslaget, om jag icke, i likhet med herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet, hade tänkt mig, att detsamma innebure flera möjligheter än den, som af motionärerna företrädesvis framhållits. Genom en sådan undersökning, som den begärda, går man ju också till mötes deras åsikter, som önska att stiftens antal icke måtte ökas. Det är för att rädda dessa möjligheter, som utskottsledamöterna från denna kammare röstat för skrifvelseförslaget, och det är för att rädda dessa möjligheter och således ock möjligheten af Hernösands stifts delning redan under nuvarande förhållanden, som jag för min del tillåter mig yrka bifall till utskottets förslag.

Friherre Klingspor: Jag anser i likhet med den siste ärade talaren, att punkten b) af betänkandet gerna kan få uppfattas så, som herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet ansåg önskligt, ty för Riksdagen är det otvifvelaktigt det viktigaste att fastslå, att icke antalet biskopar ökas öfver de 12 nu befintliga. Att en sammanslagning sker, tror jag vara det väsentligaste, den må nu ske på ena eller andra sättet. Jag säger detta så mycket hellre, som det finnes anledning antaga, att en ytterligare sammanslagning kan komma att krävas. Ty om man betraktar de motiv, som framlagts för Hernösands stifts delning, kunna samma motiv mycket väl läggas fram för att få till stånd en förnyad delning, ty det nya stiftet kommer att omfatta öfver $\frac{1}{3}$ af hela Sveriges areal med 227,000 invånare, under det att t. ex. Kalmar stift har 140,000. Jag föreställer mig, att ju högre vi rycka upp mot norr med odlingen, desto större anledning kan förefinnas att ur kultursynpunkt, såsom herr Berg framhöll, få en ytterligare delning af stiftet till stånd, och då är det så mycket viktigare att fastslå Riksdagens önskan, att biskoparnes antal härigenom icke ökas.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med derunder framställda yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu förevarande moment hemställt och vidare på afslag derå; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. b).

*Ifrågasatt
förening af
Kalmar och
Visby stift.*

Herr Sæve: I det senare momentet har utskottet hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Konungen anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida icke Kalmar och Visby stift lämpligen kunde till ett stift förenas. Då jag anser, att det är jembforelsevis föga viktiga skäl, som tala för en sammanslagning af just dessa två stift, och då jag, i fall en utredning på grund af skrifvelsen skulle komma till stånd och en kongl. proposition med anledning deraf förelades Riksdagen, icke skulle anse mig kunna votera för bifall till en sådan proposition, anser jag mig vara skyldig att så godt först som sist uttala mina betänkligheter.

Sant är, såsom i betänkandet framhålles, att Visby stift är det minsta i riket. Sant är också, att detta stift räknar en befolkning af endast ett halft hundratusen personer. Men oafsedt dessa fakta, som icke kunna förnekas, är åtskilligt att invända mot en sammanslagning af detta och Kalmar stift. Först och främst är att observera, att Visby stift icke är mindre än Gotlands län, med hvilket det sammanfaller. Vidare är Gotland — såsom äfven framhållits af chefen för ecklesiastikdepartementet och herr Törneblad — skildt från fastlandet af ett stort vatten, hvadan en förbindelse mellan Gotland och fastlandet, särskilt östra delen af Småland, hvarest man väl har tänkt sig att biskopen, i händelse en sammanslagning af stiftet komme till stånd, skulle hafva sitt säte, är afbruten under vissa veckor af året i följd af isförhållandena. Slutligen har Gotlands egenskap att vara en ö gifvit åt dess befolkning ett säreget skaplyne, som i ganska väsentlig grad skiljer den från befolkningen i Småland. Detta kan möjligtvis förefalla flere af eder, mine herrar, temligen märkligt, men det är i sjelfva verket så. Jag ber blott att få fästa uppmärksamheten på att språkdialekten å Gotland och den i Småland är väsentligen olika. Vill man i vårt land finna den dialekt, som står den Gotländska närmast, får man söka den i Dalarne eller i de aflägsnaste delarne af Norrland. Det myckna, som är för Gotland säreget, är emellertid en viktig omständighet, som ej får förbises vid afgörandet af en fråga sådan som denna, ty skall en biskop kunna utöfva något större inflytande på den befolkning, hvars främste andliga ledare han är, bör han noga sätta sig in i dennas egendomliga förhållanden och åskådningssätt, och gotlandsallmogens tarfvar ett studium för sig.

Men det är äfven andra förhållanden, som göra en samman-

*Ifrågasatt
förening af
Kalmar och
Visby stift.
(Forts.)*

slagning af de båda stiftet för mig mindre tilltalande. Det är Gotlands gamla traditioner och en månghundraårig häfd.

Såsom bekant, är Gotland ursprungligen ett svenskt landskap, men under vår medeltid utgjorde det länge ett land för sig, och det var under långliga tider det blödande stridsämnet mellan Sverige och Danmark. Det afträddes omsider formligen till Danmark genom freden i Stettin 1570, och det lydde under detta land ända till freden i Brömsebro 1645. Jag har velat erinra om dessa bekanta fakta för att få framhålla, att det var redan under den tid, som Gotland lydde under Danmark, som det fick sin superintendent. Det skedde i Fredrik II:s tid. När Danmark genom freden i Brömsebro afträdt Gotland till Sverige, tillförsäkrade Drottning Kristina genom särskilda resolutioner af åren 1647, 1648 och 1649 det gotländska presterskapet att få behålla sina privilegier från den danska tiden. Under de följande regeringarna blef ej fråga om någon förändring af Visby stift; detta fick kvarstå orubbadt, under det de angränsande stiftet på fastlandet undergingo förändringar. Så var t. ex. förhållandet med Kalmar stift, hvilket ursprungligen utbrutet ur Linköpings stift år 1678 för en kortare tid förökades med östra delen af Blekinge — en kombination, som torde vara att tänka på, derest en genomgripande förändring af den nuvarande stiftsindelningen skulle komma att allvarligen ifrågasättas. År 1772 fick Gotlands superintendent liksom öfriga superintendenter namnet biskop, och han blef således äfven med afseende på benämningen likställd med rikets öfriga biskopar.

Nu är frågan den: är det lämpligt, att den svenska Riksdagen söker beröfva Gotland den förmån, som det haft allt sedan den danska tiden, och det blott därför, att en för öfrigt nödvändig delning af Hernösands stift har ifrågasatts? Mig förefaller, som om detta icke skulle vara något synnerligen tungt vägande skäl. — Hvad jag tänker i denna sak, är nu visserligen af ringa vikt, men hvad Gotlands befolkning tänker, är af mycken vikt. Gotlänningarne hafva sina svaga sidor likasom sina starka, och jag tror ej, att de skola kunna förstå, hvarför man nu skulle vilja beröfva dem en biskop, som blifvit dem kär. De kunna frambålla, att de relativt gjort mer än kanske någon annan svensk provinsbefolkning för sitt kyrkoväsen, de kunna med stolthet hänvisa till sina många härliga tempel, och de kunna erinra om de uppoffringar, de underkasta sig för dessas underhåll, men de hafva ock en berättigad fordran ett ej mot sin vilja blifva frånryckta en kyrklig institution, som forna danska och svenska regeringar respekterat, men som den svenska Riksdagen nu synes vilja beröfva dem. För min del kan jag ej vara med om skrivelsen i fråga.

Herr Claëson: Utskottets ledamöter från Första Kammaren skulle icke haft något emot att bifalla Kongl. Maj:ts proposition utan tillägg af denna skrivelse, men utskottets ledamöter från Andra

Kammaren uppställde såsom bestämdt vilkor för bifall till samma proposition bifall äfven till den ifrågasvarande, af, bland andra, fyra ledamöter af utskottet väckta motionen, att, såsom vilkor för delning af Hernösands stift, uppställa Visby och Kalmar stifts sammanslagning. Då utskottets ledamöter från Första Kammaren icke kunde se något orimligt uti den föreslagna delningen, ansågo de, att de bäst främjade ändamålet, Hernösands stifts delning, genom att icke helt motsätta sig motionärernas förslag, utan tillstyrka en skrivelse i motionens syfte.

Det ligger i öppen dag, att hvad Andra kammaren åsyftar är, att det fortfarande icke skall blifva mer än tolf stift, och visar utredningen, att en sammanslagning bättre kan ske mellan andra stift än de i motionen angifna, skall äfven Andra Kammaren säkert blifva nöjd dermed. Vi kunde emellertid icke komma till annat resultat. Afslår Första Kammaren skrivelseförslaget, har Första Kammaren säkerligen omöjliggjort bifall till Kongl. Maj:ts proposition i Andra Kammaren, ett bifall, som jag i alla fall tror vara mycket tvifvelaktigt, ty man kommer sannolikt att der hålla på vilkoret. Jag yrkar bifall till skrivelseförslaget.

Herr af Burén. Då herr statsrådet och chefen för kongl. ecklesiastikdepartementet yttrade, att han ansågo, att en sammanslagning af Visby och Linköpings stift skulle vara att föredraga framför en sammanslagning af Visby och Kalmar stift, så ber jag att få deremot inlägga en gensaga, emedan jag tror, att Linköpings stift, såsom det nu är, behöfver odeladt behålla sin egen biskop.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande moment hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets nedannämnda, den 19 och 21 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

n:o 42, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 9 kap. 1 § giftermålsbalken;

n:o 43, i anledning af väckt motion angående ändringar i gällande patentlag, i syfte att obehöriga patentbeteckningar måtte förhindras m. m.;

n:o 44, i anledning af väckt motion om lagbestämmelser i syfte att bereda vissa enskilda tjenstemän samma skydd som statens mot förnärmelser i deras tjensteutöfning;

n:o 45, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändring af gällande bestämmelser om utbetalande af belöning för dödade af björn och varg, samt

*Ifrågasatt
förening af
Kalmar och
Visby stift.
(Forts.)*

n:o 46, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Justerades ytterligare fyra protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragslistan till nästa sammanträde skulle uppföras främst de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, och sist de under dagen andra gången bordlagda ärendena.

Kammaren åtskildes kl. 9.12 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 25 april.

- Kammaren sammanträdde kl. 2.30 e. m.

Justerades protokollet för den 18 i denna månad.

Herr Alin erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag anhåller att få till protokollet antecknad, att jag af illamående varit förhindrad att deltaga i kammarens förhandlingar den 15 april och till följd deraf icke heller deltagit i öfverläggningen i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förändring af § 74 regeringsformen.

Upplästes ett inkommet läkarebetyg, så lydande:

Att riksdagsmannen i Första Kammaren hr landskamreraren *H. Cavalli*, som lider af följder af influensa, gerna bör för återvinande af helsa byta om vistelseort, intygar
Stockholm d. ²²/₄ 1893.

F. W. Warfvinge,
med d:r.

Anmälades och bordlades sammansatta stats- och lagutskottets memorial n:o 6, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande en angående ändring i folkskolelärarepersonalens aflöningsförhållanden väckt motion;

bankoutskottets utlåtande n:o 12, i anledning af motion om anställande vid riksbanken af en direktör och en vice direktör;

sammansatta banko- och lagutskottets utlåtanden:

n:o 2, med anledning af väckta motioner om skrivelser till Kongl Maj:t dels angående framläggande af förslag till omorganisation af bankväsendet i riket och dels angående indragning af de enskilda bankernas rätt att utgifva egna sedlar å 10 kronor; och

n:o 3, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändring i §§ 13 och 17 af lagen om rikets mynt den 30 maj 1873; äfvensom

lagutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 50, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till bestämmelser angående tillämpning vid längre frihetsstraff af s. k. vilkorlig frigifning;

n:o 51, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och framläggande af förslag i syfte att ersätta de kortvariga frihetsstraffen med s. k. vilkorligt domfällande eller andra dermed jämförliga straffarter;

n:o 52, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af § 1 i förordningen om landsting den 21 mars 1862;

n:o 53, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af § 25 mom. 1 i förordningen om landsting den 21 mars 1862;

n:o 54, i anledning af väckt motion om utarbetande af en fullständig folkskolestadga för de större städerna m. m.;

n:o 55, i anledning af väckta motioner angående ändring af § 12 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862;

n:o 56, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser i fråga om den kommunala rösträtten på landet; och

n:o 57, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om utskottets hemställan i dess utlåtande n:o 30 öfver väckt motion om ändrad lagstiftning rörande oäkta barns arfsrätt.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets den 22 innevarande månad bordlagda utlåtanden n:is 26—28, äfvensom sammansatta stats- och bankoutskottets nämnda dag bordlagda utlåtande n:o 5.

Vid föredragning af sammansatta bevillnings- och lagutskottets den 22 i denna månad bordlagda memorial n:o 2, angående arvode åt sekreteraren hos utskottet, biföll kammaren hvad utskottet i memorialet hemställt.

Vid föredragning af bankoutskottets den 22 innevarande april bordlagda memorial n:o 11 med förslag till omröstningsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om utsträckning af tiden för återbetalning af s. k. afbetalningslån och om ändrad

lydelse af § 32 i reglementet för riksbanken, godkändes den föreslagna omröstningspropositionen.

På framställning af herr talmannen beslöts att på föredragningslistan till morgondagens sammanträde skulle uppföras främst de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, och sist de under dagen andra gången bordlagda ärendena.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 63, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ny förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket.

Upplästes och godkändes sammansatta banko- och lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 57, till Konungen, angående ändring i § 4 i lagen för Rikets Ständers bank.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 58, i anledning af väckt motion om upphäfvande af 12 kap. 3 § kyrkolagen;

n:o 59, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 3 kap. 1 § handelsbalken;

n:o 60, i anledning af väckt motion om ändring af 22 kap. 21 § strafflagen;

n:o 61, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 15 kap. 24 § strafflagen; och

n:o 62, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändringar i förordningen angående försäljning af vin och maldrycker m. m.

Justerades fem protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2.45 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
